

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY PŘEDSTAVENSTVA DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR ING. MARTINA PÝCHY

Vážené dámy a vážení pánové, když přemýšlím, na co bych se měl zaměřit při psaní úvodního slova do našeho časopisu Czech COOPERATOR za rok 2021, nemohu pominout dvě, pro toto období zdlánlivě nesouvisějící významné věci. První je pokračující pandemie COVIDu-19 o které psal i můj předchůdce Pavel Březina v minulém čísle. Tou druhou věcí je ekologizace evropské a české společnosti.

Ač jsme doufali, že v tuto dobu už bude pandemie covidu-19 za námi, realita je poněkud jiná. Právě prožíváme další vlnu, která je v některých aspektech ještě větší než ty minulé. Přestože díky očkování nejsou nemocnice přetížené tak jako v minulých vlnách, stále je ale množství nakažených a hospitalizovaných pacientů velmi vysoké. Zatímco na začátku pandemie jsme zažívali obrovskou vlnu solidarity, vzájemnosti a podpory, nyní je situace ve společnosti úplně jiná. Rozdělení na obhájece a odpůrce očkování přecházející v některých extrémních případech až k agresivitě vůči lékařům a lidem, přesvědčujícím své okolí o významu očkování, ukazuje, jak zranitelná je naše společnost. Jak snadné je prostřednictvím dezinformací ovlivňovat lidi a rozbít vzájemnou soudržnost a solidaritu, to jest hodnoty, na kterých by měla být naše společnost postavena. Doufám, že i tuto situaci zvládneme, a že se z ní poučíme do budoucna. Tady musím ocenit přístup zemědělců a jejich družstev, kteří v mnohem větší míře, než je běžné v naší společnosti, chápou význam a důležitost ochrany před podobnými pandemiemi včetně významu očkování. To je přeci jenom dáno tím, že se ve své práci s podobnými pandemiemi, byť u zvířat, setkávají. Nezemědělcům nemoci

jako ptačí chřipka či prasečí mor nic neříkají, ale zemědělci se s nimi a s mnohými dalšími bohužel ve své každodenní práci potýkat musí. Proto je jejich přístup ke covidu a očkování pragmatičtější a méně o emocích.

Co se týká té druhé záležitosti, tedy že se v letošním roce potýkáme s prvními dopady ekologických opatření realizovaných v rámci Evropské unie, hovořím o ceně energií, které začaly rychle růst ve vazbě na emisní povolenky. Ty byly určitým spouštěčem růstu cen všeho, od stavebních prací, pohonných hmot, plynu až po třeba zvyšování cen potravin. Přitom Evropská komise chrlí dosud nevídaným tempem jeden ekologický návrh za druhým. Klíčovým aspektem tohoto úsilí je snaha o klimatickou neutralitu ukořtenou v „Zelené dohodě“. Tady je třeba říci, že skutečně dopady Zelené dohody a na ní navazujících strategií jsou ještě daleko před námi. V sektoru zemědělství budeme čelit návrhům, které povedou ke snížení produkce potravin a razantnímu zvýšení nákladů a snížení příjmů. Je tedy logické, že ceny potravin budu v Evropě muset růst. Všichni aktéři v agropotravinářském řetězci si jsou vědomi environmentálních a klimatických výzev, kterým dnes čelíme. Většina z nich, včetně družstev, je odhodlána sehrát svou roli v boji za snížení emisí skleníkových plynů a dalších negativních vlivů na životní prostředí. Zároveň ale vnímáme, že naše úsilí nesmí být věnováno pouze boji proti klimatické změně. Nesmíme totiž zapomenout na to, že určitá změna zde je a bude v každém případě, a proto je neméně důležité se jí přizpůsobit. Každý představitel družstva, stejně tak jako jiného podnikatelského subjektu, musí při realizaci vnitropodnikových změn vycházet z analýz a dopadových studií, aby se mohl zodpovědně rozhodnout. Stejně důležité je také změny správně komunikovat, aby se pracovníci a členové nestavěli proti nim. Bohužel mám pocit, že ekologické záměry Evropské komise z takového přístupu nevycházejí. Je pro mě nepochopitelné, když tento orgán opakovaně odmítá zpracování dopadových studií svých návrhů a když takové analýzy zpracuje někdo jiný, tak se je snaží zpochybňovat. My v sektoru zemědělství přitom máme např. několik studií k dopadům

Farm to Fork strategie, zpracované evropskými univerzitami nebo například americkým ministerstvem zemědělství, a všechny varují, že za velkých obětí dosáhneme jen velmi malých cílů. Totiž že propad produkce v EU bude znamenat přesun produkce do třetích zemí a zvýšení produkce v nich, mnohdy s mnohem více negativními dopady na klima a životní prostředí. Evropská komise se jim ale brání a odmítá je brát vážně. Vždycky si v této věci vzpomenu na slova své paní učitelky Žemličkové, ze základní školy, která nás učila „dvakrát měř, jednou řež“. Dnes mám pocit, že naopak „chceme řezat bez měření“.

Ne, nechci být laciným kritikem evropské zelené politiky, ta věc je velmi složitá. Vracím se pouze k začátku svého úvodního slova. Tj. že dvě zdlánlivě nesouvisějící věci jako covid-19 a ekologické cíle EU mohou mít mnoho společného. Dle mého názoru je špatně, že Green Deal, Farm to Fork strategie a další jsou prosazovány rychle, bez dostatečné celospolečenské diskuse a jaksi na sílu. To může v budoucnosti znamenat, že se proti nim významná část společnosti postaví. Může ji to pak rozdělit ještě mnohem více než nyní otázka očkování. Zelená politika je totiž o změně celé společnosti a bude znamenat velké dopady na dlouhou dobu, vč. kompletního zániku některých sektorů, zániku pracovních míst, zhoršení konkurenceschopnosti EU, snížení životní úrovně atd. Zkrátka, pokud si nevezme poučení z toho, jak covid-19 dokázal rozdělit společnost, budeme si tuto chybu muset zopakovat znovu. A může to znamenat i ztrátu politické stability v Evropě.

Přejme si, aby se toto mé úvodní slovo stalo v budoucnosti pouze plácnutím do vody, které se nenaplnilo. Věřím, že poctivá práce a družstevní myšlenka mohou k naší úspěšné budoucnosti významně přispět. Družstva jsou totiž založena na kooperaci, respektu a spolupráci, tedy vlastnostech, kterých se nám v naší společnosti momentálně příliš nedostává.

Ing. Martin Pýcha
předseda představenstva DAČR
předseda Zemědělského svazu ČR

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI ČLENSKÝCH SVAZŮ DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SPOTŘEBNÍCH DRUŽSTEV

text: Mgr. Lukáš Němčík

Spotřební družstva Skupiny COOP s ryze českým kapitálem, sdružená ve Svazu českých a moravských spotřebních družstev, se dlouhodobě řadí mezi největší maloobchodní prodejce v České republice. Díky svým výkonům se stabilně drží kolem 7. pozice na trhu. Ve své působnosti se spotřební družstva dlouhodobě soustřeďují na podporu tuzemských a regionálních výrobců a dodavatelů, čímž současně podporují i regionální zaměstnanost.

Mnohá družstva jsou držitelé významných ocenění za kvalitu a realizují vlastní programy na podporu regionálních potravin. V mnoha regionech jsou právě spotřební družstva největšími zaměstnavateli. Prodejny COOP tak na domácím trhu nabízí největší zastoupení regionálních výrobků a v mnoha regionálních obcích nabízejí široké množství služeb místním obyvatelům. Jednotlivá spotřební družstva také investují do rozvojových projektů a modernizace maloobchodní sítě. Jako jedni z mála v České republice tak provozují modulární prodejny, automatické čerpací stanice nebo bezobslužné pokladny. Významný je taky rozvoj velkoobchodních skladů a logistiky, která zajišťuje zásobování rozsáhlé sítě prodejen družstev.

Svaz českých a moravských spotřebních družstev je zájmové sdružení právnických osob. Hájí zájmy členských družstev ve vztahu ke státním orgánům, reprezentuje je doma i v zahraničí. Základní informace k 31. 12. 2020:

počet zaměstnanců: 13 033
počet členů: 104 038
počet prodejen: 2459
obrat: 33 mld. Kč

Členská družstva vystupují pod společnou značkou COOP, která je tak největší sítí prodejen potravin v České republice. Více než 400 prodejen potravin je začleněno do maloobchodních řetězců COOP TUTY, COOP TIP, COOP TERNO a COOP DISKONT. Kromě obchodní činnosti provozuje Svaz českých a moravských družstev také osm středních odborných škol, manažerský institut nebo mobilního virtuálního operátora COOP Mobil.

VÝZVY ROKU 2021

Rok 2021 se bohužel opět nesl ve znamení probíhající pandemie covidu-19. V této souvislosti je třeba znovu vyjádřit velké poděkování našim zaměstnancům za obětavou práci. Máme nejširší síť prodejen v České republice a zajišťujeme tak prodej potravin v mnoha místech, kde zákazníci jinou možnost, jak si nakoupit základní potraviny, nemají. Bez práce našich zaměstnanců by se život mnoha lidí v naší zemi výrazně zkomplikoval. Jednotlivá družstva mají obrovské náklady spojené se zajišťováním hygienických

pomůcek, dezinfekce či testů. Pomoc státu bohužel není vždy zcela dostatečná a včasná.

Protože cítíme odpovědnost za zdraví našich zaměstnanců a jejich rodin, snažíme se maximálně podporovat očkování. Rozhodli jsme se centrálně vyčlenit částku v řádech mnoha milionů korun na finanční bonus pro každého očkovaného zaměstnance. Další podporu ve formě financí či volna pak nabízejí svým zaměstnancům i jednotlivá družstva.

Bohužel samotná pandemie není jediným problémem, se kterým se musíme vypořádávat. Stojíme pevně za dodržováním vládních opatření. Někteří zákazníci je však odmítají respektovat a na personálu prodejen pak je řešit související složité situace s konfliktními zákazníky. Děk patří zaměstnancům za jejich trpělivost, s jakou se dokáží s těmito situacemi vypořádat.

Ani toto však nebylo poslední tragédií, která tento rok dopadla na naši zem. Tornádo, které v létě zasáhlo oblast jižní Moravy, poškodilo několik našich prodejen, ale především ohrozilo životy, zdraví a majetky řady našich spoluobčanů a také několika našich zaměstnanců. Mezi našimi družstvy a jejich členy se okamžitě zvedla velká vlna solidarity, díky které jsme bezprostředně po tragédii začali pomáhat v postižených obcích a následně jsme vybrali značnou částku na podporu našich zaměstnanců, kteří byli tragédií postiženi nejvíce.

Přístup členů a družstev k oběma tragédiím ukazuje v praxi, že družstevnictví je založeno na vzájemné pomoci a solidaritě a zisk není jediným cílem našeho podnikání.

POKRAČUJEME V MODERNIZACI NAŠICH SLUŽEB

Po loňském uvedení chladicích výdejních boxů a e-shopu jsme se v roce 2021 soustředili na rozvoj těchto služeb. Novinkou tohoto roku jsou proto nové instalace boxů, a to i v místech, kde neprovozujeme náš obchod. Naším cílem je pomoci této technologii zajišťovat obchodní obslužnost i tam, kde není finanční prostor pro fungování klasického „kamenného“ obchodu. Síť prodejen, které nabízí e-shop, se pak tento rok rozrostla o dalších zhruba 100, a dnes tak službu nabízíme ve spojení s zhruba 600 prodejnami. Novinkou letošního roku je uvedení rozvozu potravin. Jako první mohou službu využívat zákazníci na jižní Moravě. Rozvoz potravin je krokem, který logicky navazuje na e-shop. V rámci rozvozu se COOP zatím bude soustřeďovat především na venkovské oblasti a menší města, kde má nejsilnější pozici. V nabídce rozvozu se budou objevovat regionální produkty a také produkty vlastní výroby. Právě regionální odlišnosti a nabídka jsou konkurenční výhodou

služby E-COOP. V návaznosti na zkušenost budeme nyní zvažovat rozšíření rozvozu i v dalších regionech. Služba by měla doplňovat klasické vyzvedávání zboží na prodejních či v automatických boxech.

Naše aktivity na poli digitalizace neušly ani pozornosti odborné veřejnosti a stali jsme se v návaznosti na výdejní boxy vítězi v soutěži Obchodník roku, a to v kategorii „Mastercard Inovace roku – nová realita obchodu“.

Předávání ceny Obchodník roku

Díky dobré práci našich družstev se v tomto roce zastavilo zavírání méně výdělečných prodejen. Stále jsme však v situaci, že řadu našich obchodů v menších obcích musíme dotovat ze zisků našich úspěšnějších prodejen.

MĚNÍME NAŠE OBCHODY

Pokračujeme však také v modernizaci našich obchodů. Chceme, aby nakupování u nás nabídlo zákazníkům skutečně maximální komfort ve spojení s kvalitními a čerstvými produkty. Nedílnou součástí je také rozšiřování našich služeb. Prodejny COOP dnes standardně nabízejí také například poštovní či finanční služby a stávají se centry společenského života v obcích. Součástí modernizace jsou také úsporné technologie. Na jedné straně tak například instalujeme moderní chladicí či osvětlovací techniku na druhé straně výrazně pokračujeme v instalaci solárních panelů na prodejny. V tuto chvíli máme solární panely instalovány na zhruba 100 našich pro-

dejnách a patříme z tohoto pohledu mezi nejzelenější obchodníky v ČR. Využívání udržitelných zdrojů energie je jak příspěvkem k životnímu prostředí, tak i výrazným krokem k možnosti zachovat vesnické prodejny. Platby za energie totiž tvoří jednu z nejvýraznějších nákladových položek prodejen.

Také naše kroky v oblasti celkové modernizace prodejen nezůstaly bez odezvy a naše prodejna v Žamberku zvítězila v soutěži VISA Czech Top Shop 2021. Svým konceptem nová prodejna ukazuje, jak uspět v stále náročnější konkurenci. Samozřejmostí je moderní interiér a široká standardní nabídka. Zákaznický zážitek však umocňuje péče, která je věnována prodeji regionálních produktů. Zatímco konkurenční řetězce nabízejí ve svých prodejnách stejné zboží jako jinde, v Žamberku jsme vsadili ve velkém na místní dodavatele. Zákazníci, kteří chtějí kvalitu a chtějí si dopřát gurmánské zážitky, si tak skutečně přijdou na své. Síť COOP je v porovnání s konkurencí jedinečná ve své provázanosti s regionálními dodavateli. Nově otevřená žamberská prodejna ukazuje, jak tento potenciál využít naplno. Originalita konceptu prodejny je založena také na široké škále souvisejících služeb a možností, které zákazníkům nabízí. Součástí prodejny je totiž také kavárna, kde je možno v klidu posedět a opět si užít produkty místních lahůdkářů a cukrářů. Děti se mohou „vyřádit“ v rozměrné prolézačkové džungli s několika patry zábavy. Obchod tímto rozšířením vytváří pro zákazníky další důvod k návštěvě.

MÁME VIZI PRO BUDOUCNOST

Koncept „Obchod 2030“ představuje naši vizi vesnického obchodu pro další desetiletí. Celý koncept je postaven na využívání nových technologií, rozšířeném spektru služeb, ale i podpoře místních komunit a ekonomik. Stanovený směr není žádná nerealizovatelná vize, protože všechny prvky konceptu Obchod 2030 již v praxi fungují a jsou vyzkoušeny. Nyní bude cílem sítě COOP jednotlivé prvky propojovat v nově rekonstruovaných prodejnách.

Moderní technologie, jako jsou třeba samoobslužné systémy, solární elektrárny či úsporné technologie, mají za cíl snížení nákladů i uhlíkové stopy. Naše obchody ale musí být také součástí místních komunit, a proto se soustředí na prodej lokálních produktů a vytváření sociálního prostoru, který na vesnicích často chybí. Pande-

Prodejna Žamberk

mie vesnickým obchodům paradoxně pomohla. Z dlouhodobého pohledu se však ukazuje, že úspěšnými mohou být pouze takové obchody, které jsou kromě jednoduché dostupnosti schopné nabídnout zákazníkům i něco více.

Základy konceptu „Obchod 2030“

- Vlastní výroba elektrické energie (COOP provozuje více než 100 solárních elektráren)
- Úsporné technologie (LED osvětlení, nové technologie chlazení)
- Samoobslužné systémy, platební terminály (nižší náklady na personál, možnost finančních a poštovních služeb)
- Výdejní boxy a rozvoz (větší časová flexibilita, v provozu je 10 výdejních chlazených boxů, rozvoz je ve fázi testování)
- E-shop – rozšíření sortimentu (aktuálně je e-shop spojen s 600 prodejny COOP)
- Podpora lokálních produktů (družstevní prodejny jsou často pro menší producenty jednou z mála možností přístupu k zákazníkovi)

Prodejna Žamberk

vi, objem produkce těchto dodavatelů jim neumožňuje prodávat v rámci velkých řetězců)

- Kavárny (aktuálně jich je v provozu několik desítek a fungují jako nedílná součást obchodu, v některých obcích je to jediné místo pro setkávání místních)

HOSTILI JSME SETKÁNÍ ŠPIČEK SPOTŘEBITELSKÝCH DRUŽSTEV

Na jižní Moravě proběhlo na podzim setkání vrcholných představitelů maloobchodních spotřebitelských družstev z 11 evropských zemí. Setkání se zúčastnili vrcholní manažeři například z Francie, Německa, Velké Británie, Maďarska, Švédska a Itálie.

Cílem setkání byla výměna zkušeností mezi jednotlivými zeměmi, nové programy na podporu prodeje za férové ceny, environmentální témata, podpora regionality, inovace a nové technologie. Proběhlé diskuse ukázaly směr, jakými cestami se družstevnictví v oblasti maloobchodu ubírá.

Setkání EuroCOOP

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH VÝROBNÍCH DRUŽSTEV

text: Mgr. Rodan Svoboda

Činnost Svazu českých a moravských výrobních družstev byla v roce 2021, obdobně jako v roce předchozím, významně ovlivněna probíhající pandemií koronaviru covid-19. Svaz nadále pokračoval v zásadních oblastech své činnosti, zastupoval a hájil oprávněné zájmy výrobních družstev při jednáních s vládou, ministerstvy a ostatními státními a veřejnými institucemi, svým členům rovněž poskytoval profesionální servis odborných činností a služeb ve všech stěžejních oblastech podnikání. Vedle běžné činnosti se zaměřil zejména na zmírnění negativních ekonomických dopadů pandemie a na další významné hrozby, kterým jsou výrobní firmy v současnosti nuceny čelit.

Stav české ekonomiky jako celku i kondice firem jsou již téměř dva roky úzce spjaty s vývojem pandemie covid-19. Vlny růstu počtu nakažených a s nimi související restriktivní opatření vlády se odrazily v omezení výroby nebo odbytu, což negativně dopadlo na řadu firem ve většině odvětví. Svaz se do řešení situace zapojil již na samém počátku pandemie v roce 2020, kdy prosazoval, aby byla zasaženým firmám poskytnuta účinná a rychlá pomoc. Předkládal vládě a jednotlivým ministerstvům podněty, v jakých oblastech konkrétně podporu potřebují. Snahou svazu nebylo pouze prosadit krátkodobá a jednorázová opat-

ření, ale i docílit systémového řešení problémů, podporoval tak například novelu zákona o zaměstnanosti, již se upravoval kurzarbeit.

Již v minulém roce jsme na stránkách tohoto časopisu uvedli, že z členských výrobních družstev byli pandemií zasaženi především výrobci komponent, a to zejména v odvětvích navázaných na automobilový průmysl, a výrobci pracující ve vzdělávání. Výrobní družstva působící v chemické nebo textilní výrobě se dokázala situaci přizpůsobit a vyráběla dezinfekční nebo ochranné prostředky. Pandemie a omezení maloobchodního prodeje u výrobních družstev také urychlily rozvoj internetového obchodu. Většina družstev již měla s touto moderní formou prodeje zkušenosti, v důsledku opakovaného uzavření prodejen se však z původně doplňkové formy stala pro řadu z nich formou zcela zásadní, bez níž by bylo velice obtížné nalézt cestu k zákazníkům. Nabídka družstevních e-shopů se v loňském roce rozšířila a z kvalitní a zahrnuje široký sortiment zboží.

Dopady na výrobní firmy však neměl v roce 2021 pouze covid-19, ale i řada dalších faktorů, v některých případech dlouhodobých. Patří mezi ně například nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců na trhu práce, nepředvídatelný růst minimální mzdy a s ním souvisejících

zaručených mezd, neexistence systémového řešení v podobě valorizačního koeficientu příspěvku pro zaměstnavatele OZP nebo skokový růst cen energií a dalších komodit. Tématu růstu energií se věnovala také podzimní **Celorepubliková porada SČMVD**, která se uskutečnila v listopadu v Praze. Porada každoročně přináší vedle aktuálních informací z činnosti svazu, jež jsou určeny členské základně, také možnost vzájemného setkávání předstevů a manažerů výrobních družstev, je tak důležitou platformou pro přenos a výměnu jejich názorů a zkušeností. Informační hodnota akce je podporována účastí zástupců významných firem a institucí nebo představitelů státní správy, kteří bývají k jednání porady přizváni. Přednesené příspěvky hostů se tentokrát věnovaly růstu cen energií i zrychlujícímu se tempu růstu inflace. Zmíněny v této souvislosti byly rovněž faktory, které růst cen zásadně ovlivňují, a nástin možného budoucího vývoje.

Uplynulý rok byl pro svaz důležitý i z organizačního hlediska, na 30. Valném shromáždění SČMVD v Nymburku došlo ke změnám v jeho vedení. Delegáti členských družstev se oproti roku 2020, kdy valné shromáždění proběhlo z důvodu pandemie covid-19 pouze formou per rollam, opět sešli osobně. Novým předsedou svazu byl do konce funkčního období stávajícího představenstva v roce 2023 zvolen přítomnými delegáty Ing. Leo Doseděl, dosavadní 1. místopředseda SČMVD a dlouholetý předseda oděvního družstva MODĚVA Konice. V čele svazu nahradil JUDr. Rostislava Dvořáka, který na valném shromáždění ze zdravotních důvodů odstoupil. Představenstvo SČMVD následně na uvolněné místo 1. místopředsedy zvolilo Ing. Martina Berana, předsedu Dřevotvaru Jablonné nad Orlicí, který byl dosud místopředsedou pro řešení problematiky družstev sídlících na území Čech. Do této funkce byl zvolen Václav Valter, předseda Kovodružstva Strážov. V souladu se stanovami bylo představenstvo v návaznosti na odstoupení JUDr. Dvořáka doplněno o Ing. Pavla Kříže, předsedu Dřevozpracujícího družstva Lukavec.

30. Valné shromáždění SČMVD

Zásadní oblastí činnosti svazu zůstalo i v roce 2021 poskytování profesionálních služeb členským družstvům, a to s výrazným zaměřením na zmírnění negativních ekonomických dopadů pandemie a na další významné hrozby, kterým jsou výrobní firmy v současnosti nuceny čelit. Odborní pracovníci svazu družstvům poskytovali právní, finanční a daňové poradenství, poradenství v oblasti investičního rozvoje, zpracování projektů z programů strukturálních fondů, ale také v oblastech ekologie, exportu, marketingu a zaměstnávání zdravotně postižených osob. S poradenstvím je přímo

spojena organizace vzdělávacích akcí a školení pro zaměstnance družstev. Také v loňském roce byla tato oblast činnosti pandemií a restriktivními opatřeními významně zasažena, přesto se část akcí podařilo realizovat. Zájem mezi členskými družstvy byl například o školení se zaměřením na daňovou nebo právní problematiku.

Svaz členským družstvům rovněž zajišťuje společné nákupy, které jim snižují náklady a zvyšují tak jejich konkurenceschopnost. Význam společných nákupů se ukazuje jako obzvláště důležitý v době skokového růstu cen energií a dalších komodit. Členství ve svazu přináší výrobním družstvům mimo jiné také možnost vzájemné výrobní kooperace s dalšími českými a moravskými výrobními družstvy i navázání spolupráce a kooperací s družstvy ze zahraničí. Do organizační činnosti svazu patří společné účasti členských družstev na předních českých i zahraničních výstavách a veletrzích. Zejména kontraktční veletrhy určené pro odbornou veřejnost představují pro výrobní družstva důležitou formu propagace a komunikace se stávajícími i potenciálními zákazníky, svaz tak jejich účast dlouhodobě podporuje. Vzhledem ke zrušení řady pravidelných akcí z důvodu pandemie covid-19 se družstva ve společné expozici pod záštitou svazu zúčastnila pouze srpnových veletrhů módy a koženého zboží Styl a Kabo v Brně.

Výrobní družstva jsou významnou součástí českého hospodářství a svými dlouhodobými výbornými ekonomickými výsledky potvrzují konkurenceschopnost a úspěšnost družstevní formy podnikání. Důkazem jsou rovněž i častá ocenění pro družstva a jejich manažery v nejprestižnějších českých podnikatelských a manažerských soutěžích, mezi které patří Českých 100 nejlepších, Manažer roku, Firma roku nebo Marketér roku. Mezi nejúspěšnějšími firmami roku 2021 se v prestižní podnikatelské soutěži Českých 100 nejlepších umístilo sedm výrobních družstev. V rámci oborové kategorie Zaměstnanost & Družstevnictví byla oceněna družstva **Cyklos Choltice**, **Druchema Praha**, **HLS Plzeň**, **Horácké autodružstvo Velké Meziříčí**, **Lidokov Boskovice**, **OBZOR Zlín** a **Služba České Budějovice**. Manažeři výrobních družstev se umístili také mezi finalisty Manažera roku 2020 a v marketingové soutěži Marketér roku 2020.

Svaz rovněž každoročně vyhlašuje vlastní soutěž Výrobní družstvo roku, která má za cíl vyhledávat výrobní družstva s dobrými ekonomickými výsledky a ocenit jejich přínos k rozvoji českého výrobního družstevnictví. Současně chce podpořit aktivitu družstev, motivovat je v oblastech výroby, obchodu a poskytování služeb a přispět ke zvýšení jejich inovativnosti a konkurenceschopnosti. Výsledky 9. ročníku soutěže Výrobní družstvo roku byly slavnostně vyhlášeny na červnovém valném shromáždění. Výrobní družstva jsou v soutěži rozdělena do dvou kategorií: družstva s nejlepšími ekonomickými výsledky a družstva zaměstnávající osoby se zdravotním postižením. První místo v kategorii družstev s nejlepšími ekonomickými výsledky obsadilo **Dřevozpracující družstvo Lukavec**, na druhém se umístil **KOVABEL Domažlice** a třetí byla **Mechanika Prostějov**. V kategorii družstev zaměstnávajících osoby se zdravotním postižením obsadila první místo **OTAVA Písek**, na druhém se umístil **ERGOTEP Proseč** a třetí byla **Služba České Budějovice**.

Více informací o aktuální činnosti Svazu českých a moravských výrobních družstev je možné získat z časopisu Výrobní družstevnictví, na webových stránkách www.scmvd.cz, případně se lze obrátit přímo na odborné pracovníky svazu.

Českých 100 nejlepších 2021

ELAP VÝROBNÍ DRUŽSTVO

ELAP, výrobní družstvo ze Světlé Hory u Bruntálu, je firmou působící v oboru vývoje, výroby a realizace zařízení pro automatizaci, tváření a manipulaci v různých oblastech průmyslu. Za více než 30 let realizoval desítky automatizovaných pracovišť, a to pro zákazníky v České republice, dalších zemích Evropy i ve vzdáleném zahraničí, např. v Mexiku nebo Číně. Jeho příklad dokládá skutečnost, že výrobní družstva nejsou přežitkem minulosti, ale mohou úspěšně působit v moderních a technologicky velice náročných odvětvích.

ELAP vznikl v roce 1990, název je zkratkou slov elektronické aplikace. Jeho zakládající členové původně pracovali ve středisku automatizace v zemědělství. Jednou z prvních zakázek, kterou družstvo uskutečnilo, byl vývoj a realizace nového řídicího systému pro lis na vsířkování plastů. V roce 1995 navázal ELAP užší spolupráci s firmou TOS Rakovník na vývoji a výrobě řídicích systémů lisů na vsířkování plastů a od roku 1997 i na výrobě lisů pro lisování Al slitin pod tlakem, keramiky, gumy atd. V následujících letech realizoval řadu jednoúčelových zařízení a výrobních linek.

V současnosti je hlavním zaměřením družstva návrh, výroba a realizace automatizovaných a poloautomatizovaných pracovišť a zařízení pro odstranění vysokého podílu hlavně manipulační a stereotypní lidské práce. Význam automatizace se v posledních letech stále zvyšuje s rostoucím nedostatkem vhodných zaměstnanců na

trhu práce, ELAP tak pomáhá s robotizací nejenom velkým, ale i menším firmám. Družstvo má vlastní školicí středisko, na němž učí zaměstnance zákazníka základní a nezbytné úkony s robotem firmy ABB.

Získané odborné znalosti a zkušenosti předává ELAP jak formou realizovaných zakázek, tak i vzdělávací činností. Představitelé družstva vystupují na prezentacích a přednáškách ve firmách nebo na středních a vysokých školách. Studentům je umožněno absolvování praxe.

ELAP za dobu své existence obdržel řadu ocenění v soutěži Inovace VD, pořádané SČMVD, a byl také zařazen mezi nejúspěšnější české firmy v prestižní podnikatelské soutěži Českých 100 nejlepších. Od české slévárenské společnosti dostal ocenění 1. a 2. stupně v aktivní odborné práci v Komisi pro lití pod tlakem. Předseda družstva Ing. Josef Klíma se v loňském roce umístil mezi deseti nejlepšími českými manažery v soutěži Manažer roku 2019 a zároveň zvítězil v kategorii Manažer digitálního věku.

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY

text: Ing. Vladimír Pícha

Podpora družstevnictví je dlouhodobě jednou z pěti základních programových priorit Zemědělského svazu, což potvrdily i závěry Celostátní konference svazu v listopadu 2018. Součástí činnosti svazu v této oblasti je zejména důsledná obhajoba tradičních družstevních principů a specifík, a to zejména, kromě jiného, vždy v souvislosti s nejrůznějšími legislativními návrhy na změny právních předpisů, týkajících se družstev.

Této činnosti se věnuje zejména specifický orgán svazu – Družstevní rada. Svaz dlouhodobě prosazuje sdružování zemědělských producentů ke společnému odbytu jejich produkce, neboť je to jeden z mála účinných nástrojů k posílení zemědělce-producenta v rámci celé výrobní vertikály. Právě v tomto směru ČR výrazně za vyspělými zeměmi EU zaostává. Aktuálně proto svaz podporuje sdružování fungujících odbytových družstev, napomáhá jim a jedná v této věci i s Úřadem na ochranu hospodářské soutěže. Snahou svazu je i iniciace a vznik odbytových družstev pro širší spektrum zemědělských komodit, neboť dosud v ČR působí pouze odbytová družstva pro komoditu mléko a ovoce a zeleninu. Nepochybně by přínosem pro zemědělce bylo i vybudování vlastních zpracovatelských kapacit. Proto svaz již více než rok zjišťuje možnosti a podmínky vybudování vlastní mlékárny, a to ve spolupráci s mlékařským odbytovými družstvy a zahraničními subjekty.

Velkým úkolem nejen pro naši organizaci je zlepšení obrazu zemědělství u veřejnosti. Už několik let funguje projekt Zemědělství žije!, který je zaměřen především na osvětu mezi mládeží. Ukazuje se ale, že problém je daleko rozsáhlejší. I proto jednáme s dalšími nevládními organizacemi o určité koordinaci a spolupráci při osvětě. Plak různých skupin na zemědělce je obrovský. Přitom je to mnohdy organizovaný postup malých skupin s dostatečnými zdroji, které pracují především s vyvolanými emocemi bez znalosti zemědělství.

Neustáváme ale také ani v úsilí o rozvoj a zlepšování činnosti svazu. Nově poskytujeme služby v oblasti personalistiky a také se významně věnujeme podpoře a zavádění nových technologií, kde odvádí veliký kus práce Česká technologická platforma pro zemědělství. Složitá doba nastává pro naše vzdělávací aktivity, kdy omezení ve spojení se snahou bránit šíření koronaviru vedou k omezení vzdělávacích aktivit.

Positivní je, že naši práci oceňuje stále více zemědělců. Nejenom že se nám daří zvyšovat počty členů svazu a jimi obhospodařovanou výměru, ale často se na nás obrací i nečlenové svazu a deklarují nám své uznání za naši práci. Stále více nečlenů využívá také některé naše služby.

V tomto roce byla konečně po dlouhých čtyřech letech vyjednávání schválena konečná podoba společné zemědělské politiky, jako vcelku rozumný kompromis mezi potřebou zajistit dostatek potravin a chránit životní prostředí. Již před tím ale Evropská komise zveřejnila strategii Green Deal a další její součásti, které mají ještě více chránit životní prostředí. Podle strategií Farm to Fork a Biodiversity by mělo dojít například ke snížení spotřeby prostředků na ochranu rostlin, průmyslových hnojiv, antibiotik při léčbě hospodářských zvířat, ke zvýšení podílu ekologického zemědělství a ke zvýšení podílu neproduktivní plochy na zemědělské půdě.

Všichni aktéři potravinářského řetězce souhlasí s hlavními zásadami stanovenými ve strategii Farm to Fork a jsou si plně vědomi toho, že je třeba provádět neustálé a podstatné zlepšování, aby byl zajištěn udržitelnější přístup k našim potravinovým systémům. Několik nedávno publikovaných studií o strategii Farm to Fork naznačuje, že pokud budou současné cíle implementovány tak, jak byly navrženy, budou pro zemědělce EU představovat značné náklady a ohrozí životaschopnost celého evropského zemědělství.

Čas pro politická sdělení o strategii Farm to Fork uplynul. Nyní je čas analyzovat údaje, které jsou v současné době k dispozici. V posledních měsících se několik klíčových zpráv a studií pokusilo posoudit a změřit dopady cílů stanovených Evropskou komisí.

Studie provedené americkým ministerstvem zemědělství, Výzkumným ústavem HFFA, Společným výzkumným střediskem EU (IRC), Univerzitou v Kielu a Univerzitou a výzkumným centrem ve Wageningenu (WUR) dospěly k závěru, že existuje několik významných dopadů a hluchých míst, která naléhavě vyžadují pozornost tvůrců politik v EU.

Například:

- Studie JRC předpovídá, že očekávaný pokles mezi 40 a 60 % emisí skleníkových plynů z evropského zemědělství vyplývající z implementace Farm to Fork cíle povedou k tomu, že evropská zemědělská výroba, včetně jejích emisí, bude přenesena do třetích zemí.
- Studie Univerzity v Kielu předpokládá, že by se Evropa mohla stát čistým dovozcem potravin, což je v přímém rozporu s otevřenou strategickou autonomií podporovanou Evropskou komisí během covidové krize.
- Studie USDA dospěla k závěru, že cíle stanovené ve strategii Farm to Fork by mohly vést k tomu, že 22 milionů lidí bude vystaveno potravinové nejistotě.

PROČ SE EVROPA NEDÍVÁ NA DATA?

Tyto studie, z nichž každá používá jinou metodiku a mají různá východiska a omezení, se navzájem doplňují. Všichni docházejí ke stejným závěrům. Zemědělská produkce EU se v některých oblastech a u některých produktů poměrně drasticky sníží. Pokud jde o kumulativní dopad cílů, nejnovější studie WUR ukazuje průměrný pokles produkce mezi 10–20 % s poklesem až o 30 % u některých plodin.

Pokud jde o živočišnou výrobu, studie z univerzity v Kielu poukazuje na 20% snížení produkce hovězího masa v EU a 17 % snížení produkce vepřového masa. Další dokument WUR o politice potvrzuje celkový

pokles produkce hovězího, vepřového a mléka a mléčných výrobků, což povede nejen ke zvýšení cen pro spotřebitele v EU, ale také ukazuje diskutabilní dopady na příjmy chovatelů hospodářských zvířat.

Data jasně ukazují na dopady na obchod, na příjmy zemědělců a v konečném důsledku na spotřebitelské ceny. Změna potravinového systému za těchto podmínek bude obtížnější a zavedení spotřebních daní, jak navrhuje Evropský parlament, by mohlo způsobit jeho sociální nespravedlnost.

Všichni aktéři v agropotravinářském řetězci si jsou vědomi environmentálních a klimatických výzev, kterým dnes čelíme. Všichni jsme odhodláni hrát svou roli v boji za zmírnění negativních dopadů změny klimatu. Evropská zemědělská produkce patří mezi zdroje, které jsou nejvíce šetrné k životnímu prostředí. Evropskí producenti se nicméně domnívají, že s inovacemi a příslušnou podporou zemědělské politiky EU budou zemědělci pokračovat ve výrobě ještě udržitelnějším způsobem. Uznáváme očekávání společností a tvůrců politik v oblasti produkce potravin. Politický cíl, který není založen na údajích, však bude mít škodlivé účinky na evropské zemědělství. Musíme vytvářet politiky zaměřené na řešení na základě údajů, které máme k dispozici, přičemž jejich základním kamenem jsou inovace.

Abychom mohli začít mluvit o řešeních při plnění cílů naší Farm to Fork, musíme mít společné chápání výzev, se kterými se potýkáme. Toto společné chápání by mělo být založeno na komplexním a kumulativním posouzení dopadů provedeném Evropskou komisí. Nejnovější studie univerzity ve Wageningenu s jejími různými scénáři jasně ukazuje, že posuzování účinků cílů Farm to Fork izolovaně, jak si Komise představuje, poskytne pouze částečný obraz kumulativní reality.

Stejně tak jako Komise dychtíme ukončit tuto diskusi o nutnosti provést kumulativní posouzení dopadů. Žádáme komplexní posouzení, protože chceme porozumět tomu, kde pravděpodobně vzniknou problémy, abychom mohli diskutovat o možných řešeních.

ZEMĚDĚLSKÉ DRUŽSTVO VŠESTARY

text: Pavlína Havlová

„*Nebojím se obklopit mladými lidmi,*“ říká Monika Nebeská (ZD Všestary).

Jedním z největších producentů brokolice u nás je Zemědělské družstvo Všestary. Zeptali jsme se předsedkyně představenstva, Ing. Moniky Nebeské, jak se daří brokolici a cibuli nejenom pěstovat, ale také zajistit její odbyt, a zajímalo nás také, jak vidí angažmá žen v zemědělství a co je podle ní pro tento obor důležité.

Dnes bereme brokolici za superpotravinu a rádi z ní připravujeme rychlá a zdravá jídla. Brokolice se přitom na našem jídelníčku objevuje až teprve posledních pár desetiletí. Před rokem 1989 jsme ji skoro neznali. Jak se k nám její konzumace vůbec rozšířila?

Brokolice je pradávna plodina. Nejsem sice historik, ale četla jsem kdesi, že ji pěstovali na Apeninském poloostrově Etruskové ještě před příchodem italských kmenů. Ale máte pravdu, že u nás se začala pěstovat až v 80. letech, k většímu rozšíření došlo až koncem 90. let. Možná to souvisí i s tím, že lidem se otevřely hranice, začali tak poznávat i jinou než tradičně českou kuchyni a navykali chutnat i na jiné potraviny. A protože v té době přišla i vlna zájmu o zdraví a zdravé potraviny, obliba brokolice výrazně stoupla. Ano, prý je to superpotravinu – i když já toto označení nemám ráda a rozhodně ho nepoužívám.

Vzpomenete si, kdy jste brokolici jedla poprvé?

Určitě to bylo v těch 90. letech a pravděpodobně jsem ji jedla připravenou tím nejobyčejnějším způsobem, tj. uvařenou ve vodě, a chutnala mi. Dnes bych si ji připravila radši v páře, protože tak se uchová víc cenných látek v ní obsažených.

Jak vznikl nápad doplnit pěstování cibule právě brokolicí?

Naším vlajkovým produktem byla po dlouhá léta Všestarská cibule, držitelka chráněného zeměpisného označení původu Evropské unie od r. 2008. V posledních letech se ale poměrně změnila klimatické podmínky, spotřebitelská poptávka a i způsoby pěstování cibule se zefektivnily. Přemýšleli jsme, jak na tyto změny zareagovat. Navíc máme v družstvu šikovné kolegy z Holandska, kteří měli know-how, a tak jsme si řekli, že to zkusíme. Pěstování brokolice jsme zaváděli postupně, letos jsme plochu jejího pěstování opět rozšířili a pěstujeme ji zhruba na 100 hektarech. Zasadíme 3 miliony kusů ročně a veškerá produkce putuje do tuzemských obchodů. A jakou cestou se dáme příští rok? To v tuto chvíli ví jen hvězdy...

Jak náročné je pěstování brokolice – musíte ji chránit před různými škůdci?

Brokolice je poměrně náročná plodina. Je hodně citlivá na výkyvy počasí, potřebuje hodně slunce, ale zase ne nadměrná vedra bezprostředně po výsadbě brokolice, to by došlo k zabrzdění vývoje růžic, které nemusí dospět do tržní zralosti před nástupem podzimních mrazů. Je taky citlivá na nepříznivé povětrnostní podmínky. Vyžaduje prostě specifické podmínky, a její pěstování je tedy ná-

ročné. Díky tomu, že máme závlahový systém a kvalitní půdy tak se u nás pěstovat dá. Letos nebojujeme se suchem, naopak je srážek víc a jaro bylo chladnější. Nízké teploty zpomalily vývoj rostlin zhruba o 3 týdny.

Jaké ocenění letos brokolice u vás vypěstovaná získala?

Brokolice je všeobecně velmi zdravá, nabitá vitamíny a minerály. Brokolice je bohatá na vlákninu, betakaroten, vitamíny C a E, kyseliny listové, minerály, flavonoidy. Zároveň má nízký obsah cukrů a tuků, což z ní činí potravinu nejen velmi zdravou, ale i dietní. Byla doložena také antikarcinogenní aktivita brokolice. Významnou roli při ní hrají glukosinuláty – sírné sloučeniny s výrazným preventivním účinkem proti nádorovému bujení. A u té všestarské to platí obzvlášť, neboť je vypěstovaná v našem regionu, na české půdě a pod českým nebem. I proto jsme ji spolu se Všestarskou cibulí přihlásili do soutěže Potravina a potravinář Královéhradeckého kraje.

Brokolice se poměrně rychle kazí. Jak bychom ji měli ideálně skladovat?

Ano, rychle ovadá, a pokud je skladována ve vlhku, může i plesnivět. Důležité je koupit brokolici co nejčerstvější a ideálně ji hned zkonsumovat. Skladovat se v domácích podmínkách dá v chladničce, v suchém igelitovém pytlíku, maximálně do 10 dnů.

Jakým způsobem máte zajištěný odbyt, aby se brokolice dostala k zákazníkovi v co nejkratší době?

Ve Všestarech začala sklizeň brokolice v červnu. Letos jsme kromě dodávky brokolice našim velkoobchodním partnerům zavedli prodej brokolice přímo ze dvora. Brokolici sklízíme velmi časně ráno ručně, aby se zachovala její křehkost, a ihned putuje do chladicích

boxu. Zákazník tak může mít v poledne na stole brokolici, která časně ráno ještě čerpala sílu z všestarské půdy.

Proslulá je i vaše Všestarská cibule, která si drží chráněné zeměpisné označení původu EU. Kdy bude v prodeji ta? Mohou si ji zákazníci přijet nakoupit přímo k vám a uskladnit si ji na zimu?

Její sklizeň začala před 14 dny a stále ještě probíhá. I tu mohou zákazníci najít na pultech obchodů, ale i přímo „ze dvora“. První letošní cibule se již představila svým zákazníkům na naší „vostré“ party – Oslavě Všestarské cibule a brokolice, která rozjela svou jízdu 11. 9. 2021.

Na závěr našeho rozhovoru mi dovoďte otázku, jak obecně vidíte uplatnění žen v zemědělství?

Obecně si myslím, že ženy mohou najít uplatnění v jakémkoliv oboru a jakýkoliv obor mohou pozvednout. A v zemědělství to platí stejně. Naštěstí už odešla doba, kdy žena ve vedení zemědělského podniku byla vnímána jako rarita a některými konzervativnějšími muži byla nahlížena s určitými předsudky. Přitom ženy disponují řadou schopností, které jsou právě v managementu dobře využitelné: umí dělat více věcí najednou, dobře plánují a hospodaří s časem, jsou empatictější a vnímavější k lidským potřebám, svojí biologickou podstatou jsou naučené, že před těžkými úkoly se neuhýbá. Musí se ale od mužů naučit více si věřit a nepodceňovat se. A nebát se obklopit se mladými lidmi – věkový průměr kolem mne je v tuto chvíli 32,5 roku, což je v zemědělství velmi neobvyklé. Možná i proto nebo právě proto nemám pocit, že by ženy u nás měly menší možnosti uplatnění, mladá generace je v tomto ohledu přeci jen pokrokovější.

Monika Nebeská je úspěšná manažerka v zemědělství, kterou mimo jiné mezinárodní magazín Forbes v roce 2021 zařadil do prestižního žebříčku 150 nejvlivnějších žen Česka. Je držitelkou řady dalších ocenění (TOP10 Manažer roku 2015, Ocenění Manažer odvětví zemědělství a služby) a nositelkou čestného titulu Lady Pro 2013 a Lady Pro 2020. Stojí za vybudováním moderní a stabilní společnosti, která je úspěšná doma i v zahraničí.

SVAZ ČESKÝCH A MORAVSKÝCH BYTOVÝCH DRUŽSTEV

text: Ing. Martin Handk

Tak jak rok 2021 začal, tj. vrcholem pandemické situace covidu, tak bohužel i končí – nástupem další vlny. Po relativně krátkém letním a podzimním uvolnění restriktivních opatření se opět celá republika, a tedy i bytová družstva a jejich členové, ocitají v režimu daném nouzovým stavem. Vidět je však zásadní rozdíl. Je jím zkušenost družstev s tímto režimem. V minulé covidové vlně družstva hledala cestu, jak zabezpečit svou činnost v podmínkách lockdownu, jak chránit své pracovníky před šířením nákazy a současně jak zajistit výkon komplexní správy bytových domů a splnit všechny požadavky svých členů. Jednou z cest bylo omezení přímých kontaktů a nezbytné zintenzivnění elektronické komunikace. Tak tomu bylo ostatně ve všech aspektech života nás všech. Všichni ti, kteří tuto formu komunikace odmítali nebo se jí báli, pochopili, že jejich obavy jsou liché a že s trochou dobré vůle je i tuto překážku možno překonat.

Zkušenost z jara tohoto roku hovoří jasně – jde to! Vedle běžné „provizní“ komunikace družstva s členy proběhla elektronicky nebo „distančně“ i zásadní jednání družstev nebo společenství vlastníků. To vše pod ochranou zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2. Lex covid umožnil družstvům a společenstvím průběh členských schůzí či shromáždění delegátů mimo zasedání, tedy formou per rollam. Touto formou probíhaly nejen běžné schůzky, ale vzhledem k časté situaci, kdy voleným orgánům družstev končila funkční období, často také schůzky volební. V naprosté většině všech případů se tak touto formou podařilo naplnit všechny pro činnost družstev potřebné kroky.

Tyto nové cesty komunikace a rozhodování jsou zcela jistě budoucnost, kterou bude muset společnost a legislativa akceptovat. Je pouze na představitelích družstev, jak se této budoucnosti přizpůsobí a jaké výhody v ní pro družstva a jejich členy najdou.

Této situaci se vedle družstev musel přizpůsobit i svaz. Prostřednictvím videokonferencí po celou dobu pandemie zasedalo i představenstvo svazu, odborné komise, probíhaly metodické semináře a konference a poprvé v historii proběhla mimo zasedání i valná hromada SČMBD. Všichni jsme tak schopni vnímat na jedné straně komplikace spojené s distančním jednáním a rozhodováním, ale na straně pravděpodobně převažující pozitivita – úspora času a cestovních nákladů, operativnost jednání a zrychlení průběhu jednotlivých setkání. Vše zlé tedy může být

někdy i k užítku, jen je třeba skrytá pozitiva najít a naučit se jich využívat. Přístup k aktuální vlně pandemie může být oproti té minulé zásadně odlišný. Rozhodujícím faktorem je rostoucí míra proočkování populace a s ní spojované snížení zdravotních rizik. Věřme tedy, že se odborníci nemýlí a že tato vlna bude z těch zásadních posledních. Družstva tak mohou z tohoto období vyjít posílená o nové znalosti a formy komunikace, které mohou jejich činnost v mnoha ohledech zefektivnit.

V roce 2021 ale svaz a družstva neřešily pouze covid-19. Jednou z hlavních iniciativ tohoto roku byly diskuse o **obnovení družstevní bytové výstavby** jako jednoho z nástrojů, kterým by mohla být řešena dostupnost bydlení v ČR.

V současné době, kdy je možné hodnotit potenciál finančně dostupného vlastnického bydlení jako vyčerpaný a situace na trhu s bydlením je i ze strany dotčených orgánů státní správy hodnocena jako kritická, se družstevní bytová výstavba opět dostává do popředí zájmu těch, kteří pro sebe a své rodiny hledají bydlení. Po letech přehlížení potenciálu, který nabízí družstevní forma bytové výstavby, jsou na základě proběhlých jednání a po vyhodnocení stávající situace na trhu s bydlením již i představitelé dotčených orgánů státní správy a reprezentanti některých politických stran ochotni jednat o možnosti systémového obnovení družstevní bytové výstavby jako jednoho z nástrojů pro zajištění finančně dostupného bydlení. Družstevní forma výstavby nabízí členům družstva benefity v podobě snížení investičních nákladů, a to vlivem výstavby na neziskovém principu. **Družstvo jako investitor není založeno za účelem tvorby zisku, ale s cílem uspokojení bytových potřeb svých členů. Družstevní výstavba, na rozdíl od standardního tržního developerského modelu, tedy není primárně motivována vidinou zisku.**

Družstevní bydlení ve svém důsledku kombinuje pozitivita vlastnického a nájemního bydlení. Bohužel v současné době s ohledem na historické konotace není družstevní bydlení využíváno jako alternativa vlastnického bydlení v takové míře, jak tomu bylo v minulé době, ale ani v obdobné míře, jak je tomu v jiných zemích Evropy. Přitom jak bydlení se spoluúčastí – s družstevním podílem, tak bydlení v družstevních nájemních bytech bez finanční účasti je cenově dostupnější alternativou k vlastnickému bydlení. Družstevní bydlení tak může být atraktivní zejména pro mladé rodiny, jež nechtějí či

AKTUÁLNÍ INFORMACE Z ČINNOSTI DRUŽSTEVNÍ ASOCIACE ČR

Z ČINNOSTI MUZEA DRUŽSTEVNICTVÍ

text: Mgr. Pavel Černý

nedosáhnou na hypoteční úvěr, případně na nájemní byt za standardní tržní nájemné.

Vládou schválená koncepce **Koncepce bydlení ČR 2021+** aktuálně eviduje překážky, které brání vyššímu využívání družstevní formy bydlení. Mezi tyto překážky je třeba zařadit problematiku postavení bytových družstev v exekuci a insolvenční a dále nedokonalou úpravu vypořádacího podílu. Svaz dlouhodobě předkládá odpovědným orgánům návrhy na legislativní úpravy, které by zajistily bytovým družstvům právní jistotu a zároveň finanční udržitelnost jejich existence. Dlouhodobě neřešené úvodní otázky výrazně ovlivňují stabilitu segmentu družstevního bydlení. Svaz proto považuje za úspěch, že principy, které v souvislosti s uvedenými problémy navrhuje, byly do letos schválené koncepce bydlení zapracovány.

Svaz tedy očekává, že se nová vláda bude schválenou koncepcí řídit a že bude jednotlivé kroky v koncepci obsažené postupně realizovat.

Koncepce pro oblast obnovy družstevní bytové výstavby stanovuje několik dílčích úkolů, mj.:

- stabilizace legislativní úpravy činnosti bytových družstev,
- nastavení investiční podpory výstavby družstevního bydlení,
- zkvalitnění informační podpory bytového družstevnictví se státní podporou,
- zpracování doporučujících metodických dokumentů upravujících založení a následnou činnost bytového družstva,
- analýza zvýšení motivace investorů – družstev, včetně zaměstnavatelů, do pořizování nájemního, případně družstevního bydlení.

Nad rámec úkolů obsažených v koncepci svaz dále doplňuje potřebu:

- nastavení metodiky využívání pozemků měst a obcí, a to především úpravy hospodaření s pozemky, které jsou územním plánem určeny jako pozemky stavební,
- novelizace stavebního zákona ve vazbě na ustanovení upravující pravidla a lhůty pro umístování a povolování staveb.

V návaznosti na Koncepci bydlení ČR 2021+ svaz sleduje připravované znění **Programového prohlášení nové vlády premiéra Fialy**. S většinou bodů, které se v tomto materiálu dotýkají oblastí bydlení, svaz souhlasí a podporuje je. Svaz dále klade důraz na podporu následujících bodů:

1. Je třeba jasně deklarovat podporu družstevního a nájemního bydlení, které může pomoci zajistit kvalitní a dostupné bydlení, může být přirozeným řešením mobility pracovní síly a získání kvalifikovaných zaměstnanců potřebných pro daný region, což v konečném důsledku povede k rozvoji ekonomiky ČR. Cílem je obnovení statusu družstevního a nájemního bydlení jako přirozené alternativy s celou řadou výhod, nikoli jen jako východisko z nouze pro méně úspěšné a nemajetné.
2. Je třeba zlepšit legislativní úpravu bytových družstev ve spolupráci a v součinnosti s družstevními svazy. Necitlivé zásahy ministerstev nerespektující odborné názory družstevních svazů i mezinárodně uznávané principy družstevnictví mohou v konečném důsledku vést až k likvidaci bytových družstev. Mezi nejdůležitější princip patří samostatnost, nezávislost a samospráva svými členy. Zajištění demokratické samosprávy a zachování družstevní nezávislosti je základní podmínkou při jednání družstva o spolupráci s jinými

organizacemi a institucemi, včetně vlády, nebo při získávání finančních prostředků z vnějších zdrojů.

3. Je třeba přesunout zdroje z dávek a spekulativní oblasti obchodu s chudobou do preventivních opatření, která zajistí podporu výstavby dostupného bydlení (družstevní, nájemní, neziskové). Dávky a doplňky na bydlení neřeší dostupnost bydlení a vychovávají občany závislé na dávkách. Systém sociálních dávek musí motivovat a přispět k eliminaci sociálně závadného chování. Příjemci sociálních dávek musí být lidé skutečně potřební a měli by si být vědomi toho, že pokud se oni nebo jejich nezletilé děti budou opakovaně dopouštět přestupků, nebo dokonce trestných činů, bude jim výše sociálních dávek snížena nebo jim budou dávky odebrány. Vlastník bytu musí být systémem sociálních dávek donucen k tomu, aby své zákonné povinnosti dodržoval.
4. Pohledávky vznikající z užívání bytů by měly být hrazeny v přednostním režimu a v plné výši. Bytová družstva ani společenství vlastníků nejsou zakládána za účelem podnikání a dosahování zisku, ale pouze za účelem uspokojování bytových potřeb svých členů a správy společných částí domu. Nejsou-li pohledávky z bydlení vymoženy, nesou je ostatní, řádně platící obyvatelé domu, aniž by proti tomu měli možnost obrany. Z bydlení v bytových domech se za současného stavu stává svým způsobem „podnikatelské riziko“ a uživatelé bytů se stávají nedobrovolnými věřiteli svých neplatících sousedů.

Nová družstevní bytová výstavba se může vedle správy existujícího bytového fondu stát výkladní skříní bytových družstev. Prvními přísliby nové éry, které se mezi členy svazu objevily, je realizace družstevní výstavby v Pacově a v Dobrušce.

V listopadu 2019 byl pod taktovkou SBD Pelhřimov položen základní kámen bytového domu v Pacově. V listopadu 2021 proběhla kolaudace tohoto objektu. Jedná se o projekt bytového domu se 40 byty a 12 garážemi. Dům je dělen na 3 sekce, každá se samostatným vstupem, výtahem a plynovou kotelnou. V pěti NP byly vyprojektovány 4 byty 1+KK, 16 bytů 2+KK a 20 bytů 3+KK. Nad 1. NP byla v přední podélné a bočních částech domu navržena terasa, byty ve vyšších podlažích jsou opatřeny nadstandardními balkony. Celkové náklady na realizaci dosáhly částky cca 102 mil. Kč vč. DPH. Do této sumy patří financování výstavby samotného bytového domu a parkovacích stání před domem, vybudování chodníků, kontejnerového stání a sadových úprav vyžádaných městem na okolních pozemcích.

Hodnota jednotlivých bytů je v rozmezí 1,5 mil. Kč až 4,2 mil. Kč. Cena za 1m² podlahové plochy bytu byla cca 46 000 Kč. Což je pro podmínky roku 2021 cena nesrovnatelná s cenami komerčních developerských projektů.

Druhým příkladem je SBD Dobruška, které v Dobrušce aktuálně realizuje výstavbu čtyř vil domů, kdy v každém z nich se bude nacházet celkem 13 bytů ve velikostech: 5 bytů 3+KK (73 m²), 6 bytů 3+KK (74,4 m²) a 2 byty 4+KK (118,4 m²). Domy jsou projektovány jako tradičně zděné, bezbariérové a budou osazeny i moderními výtahy. Celkem tak bude do konce roku 2022 předáno k užívání novým členům družstva 52 nových bytů. Celkový náklad na průměrný byt o ploše 74 m² by se měl pohybovat v ceně max. do 3,2 milionů Kč včetně DPH. Cena za 1m² podlahové plochy bytu tak nepřesáhne 45 000 Kč.

VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA ZÁSTUPCE IZRAELSKÉHO DRUŽSTEVNICTVÍ – KIBUCŮ A MASARYKOVA LESA Z IZRAELE

V listopadu navštívil Muzeum družstevnictví pan Amnon Danzig, který zastupuje izraelské kibucy. (Kibuc je označení pro zemědělskou nebo průmyslovou osadu v Izraeli, která hospodářskou formou kolektivního vlastnictví, jedná se o specifický druh družstva.) Prohlédl si s kolegy, kteří jej doprovázeli, expozici muzea a se zájmem si vyslechl komentovanou prohlídku. Zaujal ho především vztah prvního československého prezidenta T. G. Masaryka k družstevnictví, když byl čestným členem vydavatelství Družstevní práce, a angažmá jeho choti Charloty G. Masarykové v Ústředním dělnickém spolku konzumním, který patřil ke spotřebním družstvům.

Pan Danzig pohovořil po prohlídce muzea o situaci v izraelských kibucech a historickém vztahu mezi Státem Izrael a Československem, respektive Českem. V Izraeli nyní pracuje na projektu výstavby obydlí, domů a ubytovacích zařízení pro Čechy a další občany. V ČR nyní hledá partnery mezi staviteli či investory, kteří by se chtěli podílet na této výstavbě, kterou organizuje spolu s dalšími zástupci kibuců.

Muzeu družstevnictví a vedení DAČR v závěru také poskytl několik svazků brožury Roots of a Forest – The Masaryk Forest and Kibbutz Sarid, jejímž autorem je pan Laurie Sapir. Pojednává o zakladatelích Kibucu Sarid a Masarykovu lesu, který byl založen českými Židy, kteří se v Izraeli, ještě před vznikem státu, usadili.

STÁŽISTÉ Z AKADEMIE VĚD NA NÁVŠTĚVĚ V MUZEU DRUŽSTEVNICTVÍ

Naše Muzeum rovněž navštívili studenti působící jako stážisté v Ústavu státu a práva AV ČR, kde se pod vedením lektora účastní práce na jednom z projektů v rámci programu Otevřená věda. Návštěva se díky podrobnému výkladu vedoucího muzea dozvěděla o družstevnictví mnoho nového. Studenti si dosud družstevnictví spojovali převážně s někdejšími jednotnými zemědělskými družstvy, jak je to v široké veřejnosti běžné. Byli proto velmi překvapeni šířkou a mnohotvárností družstevních aktivit – jak v 19. století, tak i v meziválečném a zčásti i poválečném období 20. století a vlastně i v současnosti. Studenti se ve své práci budou věnovat částečně i družstevní problematice, a proto byla návštěva tohoto jedinečného, ale veřejnosti méně známého pražského muzea naplánována jako vhodný úvod do vývoje družstevnictví a družstevní tradice u nás i ve světě.

MÍSTOPŘEDSEDA ÚŘADU PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ NAVŠTÍVIL MUZEUM

Na konci letních prázdnin navštívil Muzeum družstevnictví místopředseda Úřadu pro ochranu osobních údajů Mgr. Josef Prokeš. Prohlédl si s velkým zaujetím naši stálou expozici k dějinám družstevnictví a velmi jej zaujala kulturní družstva (mj. Národní divadla či Petřínské rozhledny). Vyslechl si přednášku vedoucího muzea, kde jemu blízké bylo hodnocení první republiky jako zlaté éry českého družstevnictví. Pan Prokeš byl v roce 2014 zakládajícím předsedou Spolku pro ochranu osobních údajů. Dané problematice se profesně věnuje celý pracovní život.

Mgr. Josef Prokeš

OSTATNÍ AKTIVITY MUZEA DRUŽSTEVNICTVÍ

V letošním roce se měly konat dvě větší akce (s tématy Družstevnictví a sdílená ekonomika a 150. výročí narození Františka Modráčka), které kvůli pandemické situaci nebyly nakonec uskutečněny. Bohužel hl. m. Praha zrušilo i akci Pražské muzejní noci. Pevně věříme, že bude v příštím roce opět obnovena v plné síle. Dále však v našem Muzeu průběžně probíhaly komentované prohlídky, práce na digitalizaci a prezentaci včetně sbírek a zpřístupnění online našeho videoarchivu a publikování střipků muzea z vybraných hlavních exponátů. Na příští rok připravujeme kulatý stůl ke kulturním družstvům a další projekty.

Spolupracovali jsme rovněž na projektu badatelky Anny Marie Černé, na výstavě před budovou stavební fakulty ČVUT v Praze o historii a budoucnosti bytového družstevnictví a poskytovali jsme konzultace studentům a ostatním badatelům.

SMART VILLAGES – CHYTRÉ VESNICE

text: Ing. Anton Uhnák, Dr.h.c.

V roce 1953 byla elektrifikována poslední obec v bývalém Československu. Dnes po 70 letech diskutujeme o tom, zda nahradit pracně vybudované zdroje energie, nebo je nahradit něčím, co by bylo více přírodní, jako je slunce nebo vítr. A to jsou obnovitelné zdroje energie. Slunce a vítr tady byly i v 50. letech, ale nevyužívali jsme je. V některých zemích se inteligence tvořivosti probudila dříve a dnes již mají pokryto energii téměř 50 % svých energetických potřeb. Zatímco my máme jenom 16 %. Nemá smysl polemizovat, proč tomu tak je, o této problematice byly napsány ne stovky, ale tisíce článků. Spíše se zaměříme na to, aby občan (nebo celý průmysl) měl světlo a energii pro svou spotřebu. Zaměříme se na to, co je možné řešit okamžitě.

Hodně se mluví o SMART CITY. U nás asi 30 %, tedy více než 3 mil. občanů bydlí na venkově, věnujme se tedy SMART VILLAGE. Můžeme sem však zahrnout i malá městečka do 5 000 až 10 000 občanů. Každý máme ve své mysli hezké obrázky květinových záhonů nebo lány zlatého obilí, obrázky od malíře lady – zasněžené domečky a radostné děti stavící sněhuláka. V pecích hořelo místní dřevo a obec byla soběstačná. Sice skromně, ale soběstačně, občané byli spokojeni. Jak dosáhnout této spokojenosti, ale s požadavky dnešní doby? Stejně otázky, jaké máme my, mají i v jiných zemích naší planety, problém je stejný. Vesnice jsou bohužel více zanedbané než města, je zde větší nezaměstnanost, špatná obslužnost a probíhá velká migrace obyvatel z vesnic do měst. Každý problém má však vždy řešení.

V roce 2008 v Německu vytvořili pro požadavek OSN – oddělení potravin a zemědělství – koncept „Komunity s integrovanou energetikou“ (Integrated Energy Communities), který byl rozvinut v několika zemích. Projekt se soustavně rozvíjel a redefinoval tak, aby mohl splnit různé požadavky jak jednotlivých zemí, tak venkovské komunity. V současné době

se ustálil nový termín „Posílení venkovské komunity (PVK)“ (Empowered Rural Community – ERC). Cílem projektu je poskytnout občanům možnost být nezávislý na energii, protože si ji budou moci vyrábět sami, budou soběstační v potravinách a zároveň zde bude vznikat dostatečný počet startupů, malých a středních podniků. V roce 2015 byla inaugurace takového projektu ve vesnici Wierthe v Německu:

Energie zde produkuje 2 MW z vlastního solárního parku a 400 kW poskytuje bioenergie. V okolí vesnice jsou lány pro zemědělství a chov dobytka. Nechybí zde les se svým hospodářstvím, dále chov včel a ovcí. V komplexu se používá elektro nebo hybridní doprava, včetně elektrokol, a toto vše je napájeno z vesnického zdroje solární energie. V rámci školního vzdělávacího systému mají několik malých podniků s výrobky nejenom pro potřeby vesnice, ale pro celé Německo.

Německá vesnice Wierthe

Podobný projekt navrhujeme i pro Česko a dáváme mu název „Smart village – Chytrá vesnice“. My to však doplníme centrální budovou Smart center – chytré centrum, kde se počítá s nákupním a zdravotním střediskem, posilovnou, fitness centrem, vzdělávacími prostory, knihovnou, společenským centrem pro starší osoby (kam mohou např. přicházet se svými vnoučaty), dále zde budou startupy, kulturní sál, ale i meditační prostory apod., dle potřeby. Po dohodě se může spojit i několik vesnic. Nyní je tento projekt v přípravě ve spolupráci s LINC, DAČR, NS MAS a dalšími organizacemi. Pokud se chcete dozvědět více, případně na projektu spolupracovat, kontaktujte nás: apuhnak@gmail.com.

Ilustrační foto, architektonický návrh Smart Village v Jižní Koreji

Z HISTORIE

VYBRANÁ VÝROČÍ DRUŽSTEVNICTVÍ

text: Mgr. Pavel Černý

V letošním roce si společně připomínáme několik výročí. Jedná se o 150 let od narození podporovatele družstevnictví Františka Modráčka, dále výročí 130 let od slavnostního otevření Petřínské rozhledny, již vybuďovalo družstvo, nebo 90. výročí založení ZOO Praha (původně družstvo). U této příležitosti vznikla pozoruhodná kniha Zoo pro hlavní město, kterou ZOO Praha věnovala našemu muzeu.

František Modráček (8. září 1871 Habrovec-Louka – 23. března 1960 Praha) byl československý politik, meziválečný poslanec a senátor Národního shromáždění, člen Československé sociálně demokratické strany dělnické, počátkem 20. let předák krátce existující Socialistické strany československého lidu pracujícího. Politicky aktivní byl již za Rakouska-Uherska. Už

koncem 19. století se zapojil do anarchistického hnutí. Od roku 1893 pobýval v Praze (předtím byl krátce vězněn ve Vídni za rozšiřování anarchistických letáků). Zapojil se do pokrokového hnutí mládeže a byl aktérem procesu s Omladinou, v němž byl roku 1894 odsouzen. Amnestie se dočkal roku 1895. V rámci pokrokového hnutí se orientoval na dělnické hnutí a v roce 1897 přešel do sociální demokracie. Angažoval se v družstevním hnutí. Roku 1904 založil ve Vršovicích první dělnický konzumní spolek. V rámci strany kladl důraz na družstevnictví a neztotožnil se plně s teorií marxismu.

Nositel iniciativy k vybudování Petřínské rozhledny byli členové Klubu českých turistů, které při návštěvě Paříže inspirovala Eiffelova věž. Také předsedou Družstva rozhledny na Petříně byl zvolen starosta Klubu českých turistů, architekt Vratislav Pasovský. Zároveň s projektem stavby rozhledny vznikl v roce 1890 i plán na postavení lanové dráhy na Petřín, aby si návštěvníci „cestu přikrátili a času i námahy ušetřili.“ Za pouhých šest měsíců po uzavření smlouvy mezi pražskou obcí a Družstvem rozhledny na Petříně byla trať pro lanovku vybudována. První cestující se svezli již 25. července 1891, i když stavba rozhledny nebyla ještě dokončena. Provoz lanové dráhy byl na počátku 1. světové války zastaven. V roce 1931 byla převedena do majetku Elektrických podniků hlavního města Prahy. Pokud se týká rozhledny, její výstavba trvala pouhých 5 měsíců a 6 dnů. Její slavnostní otevření se uskutečnilo v srpnu 1891. Až do roku 1945 ji spravovalo Družstvo rozhledny na Petříně, pak se stala majetkem státu.

Myšlenka na zřízení zoologické zahrady se zrodila již na počátku 20. století, ale až v květnu 1926 byla realizována založením „Hospodářského, nákupního a stavebního družstva Zoologická zahrada“ v Praze. Jeho předsedou se stal profesor Jiří Janda, čestným předsedou primátor hlavního města Prahy dr. Karel Baxa. Z dokumentů o činnosti družstva se ukazuje, že se od svého počátku potýkalo s finančními problémy. Zápisy ze schůzí a výkonného výboru vypovídají o každodenním životě družstva. Každé zvíře chované v Zoologické zahradě mělo svoji „osobní kartu“, která ho provázela po celý život. V roce 1935 byl vybudován pavilon kočkovitých šelem, který sloužil až do 90. let

20. století. V roce 1937 byl založen úspěšný chov koně Převalského. I v období 2. světové války byl zabezpečen řádný chod zahrady a byl zaznamenán velký úspěch, když se podařilo poprvé na světě uměle odchovat mládě ledního medvěda. V roce 1941 poškodila zoologickou zahradu povodeň a v důsledku toho se zrodila i nová koncepce rozvoje zahrady. Činnost Hospodářského, nákupního a stavebního družstva Zoologická zahrada v Praze byla ukončena výměrem Ministerstva informací a osvěty v roce 1950. Pražská Zoologická zahrada se stala zařízením státní správy.

